

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 19. mája 2022 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Justičná spolupráca v trestných veciach – Smernica (EÚ) 2016/343 – Článok 8 – Právo byť prítomný na súdnom konaní – Informovanie o súdnom konaní – Nemožnosť nájsť obvinenú osobu napriek primeranému úsiliu vynaloženému príslušnými orgánmi – Možnosť súdneho konania a odsúdenia v neprítomnosti – Článok 9 – Právo na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok umožňujúci nové posúdenie skutkovej podstaty vecí“

Vo veci C-569/20,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ podaný rozhodnutím Specializiran nakazatelen säd (Špecializovaný trestný súd, Bulharsko) z 27. októbra 2020 a doručený Súdnemu dvoru 30. októbra 2020, v trestnom konaní proti:

IR,

za účasti:

Specializirana prokuratura,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory C. Lycourgos (spravodajca), sudcovia S. Rodin, J.-C. Bonichot, L. S. Rossi a O. Spineanu-Matei,

generálny advokát: J. Richard de la Tour,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Európska komisia, v zastúpení: M. Wasmeier a I. Zaloguin, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 13. januára 2022,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: bulharčina.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 8 a 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 65, 2016, s. 1), článku 4a rámcového rozhodnutia Rady 2002/584/SVV z 13. júna 2002 o európskom zatykači a postupoch odovzdávania osôb medzi členskými štátmi (Ú. v. EÚ L 190, 2002, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 34), zmeneného rámcovým rozhodnutím Rady 2009/299/SVV z 26. februára 2009 (Ú. v. EÚ L 81, 2009, s. 24) (ďalej len „rámcové rozhodnutie 2002/584“), ako aj článku 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „Charta“).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci trestného konania začatého proti IR v súvislosti so skutkami, ktoré môžu predstavovať daňové trestné činy, za ktoré je možné uložiť tresty odňatia slobody.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Odôvodnenia 9, 10, 33, 35 až 39, 42, 43 a 47 smernice 2016/343 stanovujú:
  - „(9) Účelom tejto smernice je posilniť právo na spravodlivý proces v trestnom konaní, a to stanovením spoločných minimálnych pravidiel týkajúcich sa určitých aspektov prezumpcie neviny a práva byť prítomný na súdnom konaní.
  - (10) Zavedením spoločných minimálnych pravidiel ochrany procesných práv podozrivých a obvinených osôb si táto smernica kladie za cieľ posilniť vzájomnú dôveru členských štátov v svoje systémy trestného súdnictva...
  - ...
  - (33) Právo na spravodlivý proces je jedna zo základných zásad demokratickej spoločnosti. Právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní je založené na uvedenom práve a malo by byť zaručené v celej [Európskej] [ú]nii.
  - ...
  - (35) Právo podozrivých a obvinených osôb byť prítomný na súdnom konaní nie je absolútnym právom. Podozrivé a obvinené osoby by za určitých okolností mali mať možnosť sa tohto práva vzdať, a to výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne.
  - (36) Za určitých okolností by malo byť možné rozhodnutie o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby vyniesť aj za jej neúčasti na súdnom konaní. Takýto prípad by mohol nastať, ak bola podozrivá alebo obvinená osoba včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti, a napriek tomu sa nedostaví. Pod informovaním podozrivej alebo obvinenej osoby o súdnom konaní by sa malo rozumieť, že táto osoba bola predvolaná osobne alebo iným spôsobom, pričom jej bola doručená úradná informácia o čase a mieste konania tak, že sa mohla o súdnom konaní dozvedieť. Pod informovaním podozrivej alebo obvinenej osoby o dôsledkoch neúčasti by sa malo rozumieť najmä to, že táto osoba bola informovaná o tom, že za jej neúčasti na súdnom konaní možno vyniesť rozhodnutie.

- (37) Súdne konanie, ktorého výsledkom môže byť vynesenie rozhodnutia o vine alebo nevine, by sa malo môcť viesť aj za neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby, ak táto osoba bola o konaní informovaná a splnomocnila obhajcu, ktorého určila ona sama alebo štát, aby ju v konaní zastupoval, a ktorý túto podozrivú alebo obvinenú osobu zastupoval.
- (38) Pri zvažovaní, či je spôsob poskytnutia informácie postačujúci na to, aby sa zabezpečila vedomosť dotknutej osoby o konaní, by sa podľa potreby mala venovať osobitná pozornosť aj snahe orgánov verejnej moci informovať dotknutú osobu, ako aj snahe dotknutej osoby získať informáciu, ktorá jej bola určená.
- (39) Ak však členské štáty umožňujú viesť súdne konania v neprítomnosti podozrivých alebo obvinených osôb, ale neboli splnené podmienky na prijatie rozhodnutia v neprítomnosti dotknutej podozrivej alebo obvinenej osoby, pretože podozrivú alebo obvinenú osobu nebolo možné napriek primeranému úsiliu nájsť, napríklad preto, lebo ušla alebo sa skrýva, malo by byť možné prijať rozhodnutie v neprítomnosti podozrivej alebo obvinenej osoby a toto rozhodnutie vykonať. V takom prípade by členské štáty mali zabezpečiť, aby v prípade, keď sú podozrivé alebo obvinené osoby informované o rozhodnutí, najmä keď sú zadržané, boli tiež informované o možnosti napadnúť rozhodnutie a o práve na nové súdne konanie alebo iný opravný prostriedok. ...
- ...
- (42) Členské štáty by mali zabezpečiť, aby sa pri vykonávaní tejto smernice, najmä v súvislosti s právom byť prítomný na súdnom konaní a právom na nové súdne konanie, zohľadňovali osobitné potreby zraniteľných osôb. Podľa odporúčania Komisie z 27. novembra 2013 o procesných zárukách pre zraniteľné osoby podozrivé alebo obvinené v trestnom konaní [(Ú. v. EÚ C 378, 2013, s. 8)] by sa za zraniteľné podozrivé alebo obvinené osoby mali považovať všetky podozrivé alebo obvinené osoby, ktoré pre svoj vek, duševný alebo fyzický stav či akékoľvek možné postihnutie nedokážu chápať trestné konanie alebo sa na ňom účinne zúčastňovať.
- (43) Deti sú zraniteľné a mal by sa im poskytovať osobitný stupeň ochrany. Preto by sa v súvislosti s niektorými právami uvedenými v tejto smernici mali zaviesť osobitné procesné záruky.
- ...
- (47) V tejto smernici sa rešpektujú základné práva a zásady uznané v [Ch]arte a v [Európskom dohovore o ochrane ľudských práv a základných slobôd, podpísanom v Ríme 4. novembra 1950, ďalej len „EDLP“] vrátane zákazu mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania, práva na slobodu a bezpečnosť, rešpektovania súkromného a rodinného života, práva na nedotknuteľnosť osoby, práva dieťaťa, integrácie osôb so zdravotným postihnutím, práva na účinný opravný prostriedok a práva na spravodlivý proces, prezumpcie neviny a práva na obhajobu. Prihliadať by sa malo najmä na článok 6 [Zmluvy o EÚ], podľa ktorého Únia uznáva práva, slobody a zásady uvedené v [Ch]arte a podľa ktorého základné práva, ako sú zaručené EDLP a ako vyplývajú z ústavných tradícií spoločných pre členské štáty, majú predstavovať všeobecné zásady práva Únie.“

4 Článok 1 tejto smernice, nazvaný „Predmet úpravy“, stanovuje:

„Touto smernicou sa stanovujú spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa:

- a) určitých aspektov prezumpcie nevinu v trestnom konaní;
- b) práva byť prítomný na súdnom konaní v trestnom konaní.“

5 Článok 8 uvedenej smernice, nazvaný „Právo byť prítomný na súdnom konaní“, stanovuje:

„1. Členské štáty zabezpečia, aby podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci.

2. Členské štáty môžu stanoviť, že súdne konanie, ktoré môže viesť k rozhodnutiu o vine alebo nevine podozrivej alebo obvinenej osoby, sa môže konať v jej neprítomnosti, ak:

- a) podozrivá alebo obvinená osoba bola včas informovaná o súdnom konaní a o dôsledkoch neúčasti alebo
- b) podozrivú alebo obvinenú osobu, ktorá bola informovaná o súdnom konaní, zastupuje splnomocnený obhajca, ktorého určila buď podozrivá, alebo obvinená osoba, alebo štát.

3. Rozhodnutie, ktoré bolo prijaté v súlade s odsekom 2, sa môže voči dotknutej osobe vykonať.

4. Ak členské štáty umožňujú viesť súdne konania v neprítomnosti podozrivých alebo obvinených osôb, ale nie je možné splniť podmienky stanovené v odseku 2 tohto článku, pretože podozrivú alebo obvinenú osobu nebolo možné napriek primeranému úsiliu nájsť, členské štáty môžu stanoviť, že rozhodnutie sa i tak môže vyniesť a vykonať. V takom prípade členské štáty zabezpečia, aby vtedy, keď sú podozrivé alebo obvinené osoby informované o rozhodnutí, najmä pri zadržaní, boli tiež informované o možnosti napadnúť rozhodnutie a o práve na nové súdne konanie alebo iný opravný prostriedok v súlade s článkom 9.

...“

6 Článok 9 smernice, nazvaný „Právo na nové súdne konanie“, znie takto:

„Členské štáty zabezpečia, aby v prípadoch, keď podozrivé alebo obvinené osoby neboli prítomné na súdnom konaní vo vlastnej veci a keď neboli splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2, mali právo na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok, ktorý umožní nové posúdenie skutkovej podstaty veci vrátane preskúmania nových dôkazov a môže viesť k zmene pôvodného rozhodnutia. V tejto súvislosti členské štáty zabezpečia, aby uvedené podozrivé a obvinené osoby mali právo byť prítomné, efektívne sa zúčastňovať v súlade s postupmi podľa vnútroštátneho práva a uplatňovať svoje právo na obhajobu.“

Bulharské právo

7 § 55 ods. 1 Nakazatelno-procesualen kodeks (Trestný poriadok, ďalej len „NPK“) stanovuje:

„Obvinený má tieto práva:... zúčastniť sa na trestnom konaní...“

8 § 94 ods. 1 a 3 NPK stanovuje:

„1. Účasť zástupcu na trestnom konaní je povinná v prípade, že:

...

(8) sa vec prejednáva v neprítomnosti obvinenej osoby;

...

3. V prípade, že je intervencia zástupcu povinná, príslušný orgán ustanoví ako zástupcu obhajcu.“

9 Podľa § 247b ods. 1 NPK v znení uplatniteľnom v čase podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania:

„... Spolu s doručením obžaloby je obvinená osoba informovaná o dátume stanovenom na predbežné prejednanie... o jej práve byť prítomný spolu s obhajcom a o jej možnosti nechať si ustanoviť obhajcu *ex offa* v prípadoch uvedených v § 94 ods. 1, ako aj o skutočnosti, že vec možno prejednať a rozhodnúť o nej v jej neprítomnosti, pokiaľ sú splnené podmienky podľa § 269.“

10 § 269 NPK stanovuje:

„1. Prítomnosť obvinenej osoby na súdnom konaní je povinná, pokiaľ je obvinená zo závažného trestného činu.

...

3. Ak to nebráni zisteniu objektívnej pravdy, vec možno prejednať v neprítomnosti obvinenej osoby, ak:

(1) sa táto osoba nenachádza na adrese, ktorú uviedla, alebo zmenila adresu bez toho, aby o tom informovala príslušný orgán;

(2) miesto jej pobytu v Bulharsku nie je známe a na základe dôkladného šetrenia sa ho nepodarilo zistiť;

...“

11 Podľa § 423 ods. 1 NPK v znení uplatniteľnom v čase podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania:

„... V lehote šiestich mesiacov odo dňa, keď sa osoba odsúdená v neprítomnosti dozvedela o konečnom trestnom odsúdení, alebo odo dňa jej skutočného odovzdania do Bulharskej republiky z iného štátu môže táto osoba podať návrh na povolenie obnovy konania v trestnej veci s odvolaním sa na jej neprítomnosť na trestnom konaní. Návrhu sa vyhovie, ibaže po prvé ide o prípad, keď odsúdená osoba ušla po oznámení bodov obžaloby v rámci predbežného konania, čo má za dôsledok to, že postup podľa § 247b ods. 1 nemožno vykonať, alebo po druhé po tom, ako bol uvedený postup vykonaný, sa odsúdená osoba bez oprávneného dôvodu nezúčastnila na pojednávaní.“

12 Článok 425 ods. 1 bod 1 NPK znie takto:

„V prípade, že súd rozhodne, že návrh na obnovu konania je dôvodný, môže zrušiť odsudzujúci rozsudok... a vrátiť vec na nové prejednanie, pričom uvedie, v ktorej etape sa má nové prejednanie veci začať.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

13 Specializirana prokuratura (Špecializovaná prokuratúra, Bulharsko) začala trestné stíhanie proti IR, obvinenému z účasti na organizovanej zločineckej skupine, ktorej cieľom bolo páchať daňové trestné činy, za ktoré je možné uložiť tresty odňatia slobody.

14 Pôvodne bola obžaloba IR doručená osobne.

15 Po tomto doručení IR uviedol adresu, na ktorej bolo možné ho kontaktovať. V čase začatia fázy trestného konania, ktorou je konanie pred súdom, však na tejto adrese nebol zastihnutý, okrem iného ani vtedy, keď sa ho vnútroštátny súd Specializiran nakazatelen säd (Špecializovaný trestný súd, Bulharsko) pokúšal predvolať na pojednávanie. Tento vnútroštátny súd ustanovil obhajcu *ex offio*, ktorý sa však s IR neskontoval.

16 Keďže obžaloba, ktorá bola IR doručená, obsahovala vadu, bola zrušená a konanie bolo v dôsledku toho ukončené. Následne bola vyhotovená nová obžaloba a konanie bolo znova začaté. Pri tejto príležitosti bol IR opäť hľadaný, a to aj prostredníctvom jeho rodinných príslušníkov, jeho bývalých zamestnávateľov a mobilných operátorov, no nebolo možné ho nájsť.

17 Vnútroštátny súd z toho vyvodzuje, že IR bol na úteku. Tento vnútroštátny súd sa domnieva, že za týchto okolností je možné vec prejednať v neprítomnosti IR. Kladie si však otázku, či takáto situácia spadá pod článok 8 ods. 2 smernice 2016/343 alebo pod článok 8 ods. 4 tejto smernice. Je dôležité, aby táto otázka bola vyriešená vzhľadom na to, že trestný súd, ktorý vydáva rozhodnutie v neprítomnosti, je povinný uviesť, o aký druh konania v neprítomnosti ide, aby dotknutá osoba bola riadne informovaná o procesných zárukách, najmä pokiaľ ide o opravné prostriedky, ktoré má k dispozícii, v súlade s ustanovením smernice 2016/343, ktorá v podstate upravuje predmetné konanie.

18 Existuje však nejasnosť, pokiaľ ide o procesné záruky, ktoré musí mať obvinená osoba v situácii, akou je situácia, o ktorú ide v konaní pred vnútroštátnym súdom, keď táto osoba po tom, ako jej bola doručená prvá obžaloba, a pred začatím tej fázy trestného konania, ktorou je konanie pred súdom, ušla. Vnútroštátny súd okrem toho uvádza, že sa nedá vylúčiť, že IR bude nájdený a zatknutý na území iného členského štátu a odovzdaný bulharským orgánom na základe európskeho zatykača. Preto je potrebný výklad nielen smernice 2016/343, ale aj rámcového rozhodnutia 2002/584.

19 Za týchto okolností Specializiran nakazatelen säd (Špecializovaný trestný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa článok 8 ods. 2 písm. b) smernice [2016/343] v spojení s jej odôvodneniami 36 až 39 a článok 4a ods. 1 písm. b) [rámcového rozhodnutia 2002/584] v spojení s jeho odôvodneniami 7 až 10 [rámcového rozhodnutia 2009/299] vykladať v tom zmysle, že zahŕňajú prípad, v ktorom bola obvinená osoba informovaná o obžalobe, ktorá bola proti nej

podaná, v jej pôvodnom znení, a potom v dôsledku svojho úteku objektívne nemôže byť informovaná o súdnom konaní a zastupuje ju obhajca ustanovený *ex offio*, s ktorým vôbec nie je v kontakte?

2. V prípade, ak je odpoveď na prvú otázku záporná:

Je vnútroštátna právna úprava (§ 423 ods. 1 a 5 [NPK]), podľa ktorej proti vyšetrovacím opatreniam vykonaným v neprítomnosti a proti odsudzujúcemu rozsudku vydanému v neprítomnosti nie je prípustný opravný prostriedok, ak sa obvinená osoba po informovaní o pôvodnej obžalobe skrýva, a preto nemohla byť informovaná ani o čase a mieste súdneho konania, ani o dôsledkoch neúčasti, zlučiteľná s článkom 9 smernice [2016/343] v spojení s jej článkom 8 ods. 4 druhou vetou a článkom 4a ods. 3 [rámcového rozhodnutia 2002/584] v spojení s jeho článkom 4a ods. 1 písm. d)?

3. V prípade, ak je odpoveď na druhú otázku záporná:

Má článok 9 smernice [2016/343] v spojení s článkom 47 Charty priamy účinok?“

O prejudiciálnych otázkach

O prípustnosti

- 20 Podľa ustálenej judikatúry pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie položených vnútroštátnym súdom v rámci právnej úpravy a skutkových okolností, ktoré tento súd vymedzí na vlastnú zodpovednosť a ktorých správnosť Súdnemu dvoru neprináleží preverovať, platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o návrhu na začatie prejudiciálneho konania podanom vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s realitou alebo predmetom sporu vo veci samej, pokiaľ ide o hypotetický problém, alebo ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi okolnosťami potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené [rozsudok z 25. novembra 2021, Finanzamt Österreich (Rodinné prídavky pre rozvojového pracovníka), C-372/20, EU:C:2021:962, bod 54 a citovaná judikatúra].
- 21 Ako však uviedol generálny advokát v bode 26 svojich návrhov, konanie vo veci samej sa ani v hlavnom návrhu ani incidenčne netýka otázky platnosti alebo vykonania európskeho zatykača. Hoci tento súd zdôraznil, že nemožno vylúčiť, že by bol IR v budúcnosti nájdený a zatknutý na území iného členského štátu a odovzdaný bulharským orgánom na základe takéhoto zatykača, zo spisového materiálu predloženého Súdnemu dvoru zjavne vyplýva, že takáto situácia v trestnom konaní, ktoré je predmetom tohto návrhu na začatie prejudiciálneho konania, nenastala.
- 22 Skutková situácia, na ktorú odkazuje vnútroštátny súd, je preto v tomto rozsahu hypotetická.
- 23 Z toho vyplýva, že návrh na začatie prejudiciálneho konania je neprípustný v rozsahu, v akom sa týka výkladu rámcového rozhodnutia 2002/584.

O veci samej

- 24 Svojimi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa články 8 a 9 smernice 2016/343 majú vykladať v tom zmysle, že obvinená osoba, ktorú sa príslušným vnútroštátnym orgánom napriek ich primeranému úsiliu nepodarilo nájsť a ktorej tieto orgány v dôsledku toho neposkytli informácie týkajúce sa konania proti nej, môže byť súdená a prípadne odsúdená v neprítomnosti bez toho, aby mala po oznámení tohto odsudzujúceho rozsudku možnosť priamo využiť právo priznané touto smernicou na obnovu konania alebo na prístup k rovnocennému opravnému prostriedku, ktorý by viedol k novému preskúmaniu skutkovej podstaty veci v jej prítomnosti.
- 25 V tejto súvislosti treba na úvod uviesť, že predmetom smernice 2016/343 je v súlade s jej článkom 1 stanoviť spoločné minimálne pravidlá týkajúce sa určitých prvkov trestných konaní, vrátane „práva byť prítomný na súdnom konaní“. Ako výslovne potvrdzuje odôvodnenie 33 tejto smernice, toto právo je neoddeliteľnou súčasťou základného práva na spravodlivý proces.
- 26 Článok 8 ods. 1 uvedenej smernice ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť dodržiavanie uvedeného práva. Podľa odsekov 2 a 4 tohto článku však členské štáty môžu za určitých podmienok stanoviť, že sa súdne konanie bude konať v neprítomnosti obvinenej osoby.
- 27 V tejto súvislosti článok 9 smernice 2016/343 stanovuje, že členské štáty musia zabezpečiť, aby v prípade, že sa takéto konanie uskutoční, hoci nie sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 tejto smernice, mala dotknutá osoba právo „na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok, ktorý umožní nové posúdenie skutkovej podstaty veci... a môže viesť k zmene pôvodného rozhodnutia“ (ďalej len „právo na nové súdne konanie“). Ako spresňuje článok 8 ods. 4 uvedenej smernice, v takom prípade je dôležité, aby sa dotknutá osoba v čase, keď je informovaná o tomto rozhodnutí, dozvedela jednak o práve na nové súdne konanie, ako aj možnosti napadnúť rozhodnutie v neprítomnosti.
- 28 Keďže článok 8 ods. 4 a článok 9 smernice 2016/343 bezpodmienečne a dostatočne presne stanovujú rozsah a pôsobnosť práva na nové súdne konanie, treba tieto ustanovenia považovať za ustanovenia s priamym účinkom. Preto každá osoba, ktorá má právo na nové súdne konanie, sa môže dovolávať tohto práva pred vnútroštátnymi súdmi voči dotknutému členskému štátu, pokiaľ tento členský štát neprebral túto smernicu do vnútroštátneho právneho poriadku v lehotách, ktoré mu boli stanovené, alebo ak ju prebral nesprávne (pozri v tomto zmysle rozsudok z 25. júla 2018, Alheto, C-585/16, EU:C:2018:584, body 98 a 99).
- 29 Ako navyše jednoznačne vyplýva z uvedených ustanovení, toto právo je vyhradené osobám, ktorých konanie sa vedie v neprítomnosti, aj keď nie sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 tejto smernice.
- 30 Preto ak sú splnené podmienky stanovené v uvedenom článku 8 ods. 2, konanie vedené v neprítomnosti môže viesť k rozhodnutiu, ktoré v súlade s tým, čo stanovuje odsek 3 toho istého článku, možno vykonať bez toho, aby bol dotknutý členský štát povinný stanoviť právo na nové súdne konanie.
- 31 Z toho vyplýva, že osoba odsúdená v neprítomnosti môže byť zbavená práva na nové súdne konanie len vtedy, ak sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 smernice 2016/343, ktorých obsah treba spresniť.

- 32 V súlade s ustálenou judikatúrou Súdneho dvora treba na účely výkladu ustanovenia práva Únie zohľadniť nielen znenie tohto ustanovenia, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. novembra 1983, Merck, 292/82, EU:C:1983:335, bod 12, a z 28. januára 2021, Specializirana prokuratura (Poučenie o právach), C-649/19, EU:C:2021:75, bod 42]. Na tento účel treba zohľadniť najmä odôvodnenia dotknutého právneho aktu Únie, keďže tieto odôvodnenia predstavujú dôležitý výkladový nástroj, ktorý môže vysvetľovať vôľu normotvorcu tohto aktu (pozri v tomto zmysle rozsudok z 19. decembra 2019, Puppinck a i./Komisia, C-418/18 P, EU:C:2019:1113, bod 75).
- 33 Pokiaľ ide o znenie článku 8 ods. 2 smernice 2016/343, treba uviesť, že z neho vyplýva, že splnenie podmienok stanovených v tomto ustanovení predpokladá, že dotknutá osoba bola buď včas informovaná o súdnom konaní, ako aj o dôsledkoch neúčasti, alebo že bola len informovaná o súdnom konaní, ak ju inak zastupuje splnomocnený obhajca, ktorého si určila buď sama alebo ktorého určil štát.
- 34 Ako uviedol generálny advokát v bode 34 svojich návrhov, možnosť, ktorú členským štátom ponúka článok 8 ods. 2 a 3 smernice 2016/343, aby v prípade, že sú splnené podmienky stanovené v odseku 2 tohto článku 8, uskutočnili súdne konanie v neprítomnosti a vykonali rozhodnutie bez stanovenia práva na nové súdne konanie, vychádza z predpokladu, že v situácii uvedenej v tomto odseku 2 sa dotknutá osoba po tom, ako bola riadne informovaná, dobrovoľne a jednoznačne vzdala práva byť prítomný na súdnom konaní.
- 35 To potvrdzuje odôvodnenie 35 tejto smernice, v ktorom sa uvádza, že dotknutá osoba sa môže výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne vzdať práva byť prítomný na súdnom konaní. Toto odôvodnenie, ktoré umožňuje pochopiť kontext, v ktorom sa uplatňujú podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 uvedenej smernice, spresňuje, že hoci právo byť prítomný na konaní nemá absolútnu povahu, možnosť viesť konanie v neprítomnosti bez toho, aby bolo potrebné následne organizovať nové konanie na žiadosť dotknutej osoby, sa však obmedzuje na situácie, keď sa táto osoba dobrovoľne a jednoznačne nezúčastnila na konaní, ktoré bolo proti nej začaté.
- 36 Pokiaľ ide o teleologický výklad článku 8 ods. 2 smernice 2016/343, treba poznamenať, že predpoklad uvedený v bode 34 tohto rozsudku zaručuje rešpektovanie účelu tejto smernice, ktorým je, ako uvádzajú jej odôvodnenia 9 a 10, posilniť právo na spravodlivý proces v trestnom konaní tak, aby sa zvýšila vzájomná dôvera členských štátov vo svoje systémy trestného súdnictva.
- 37 Vzhľadom na tento účel sa ustanovenia uvedenej smernice týkajúce sa práva byť prítomný na súdnom konaní a práva na nové súdne konanie majú vykladať tak, aby sa zabezpečilo dodržiavanie práva na obhajobu a zároveň zabránilo tomu, aby osoba, ktorá napriek tomu, že bola informovaná o súdnom konaní, ktorá sa výslovne alebo konkludentne, avšak jednoznačne vzdala účasti na súdnom konaní, mohla po odsúdení v neprítomnosti žiadať o nové súdne konanie, a tým neoprávnene brániť účinnému trestnému stíhaniu a riadnemu výkonu spravodlivosti.
- 38 Vzhľadom na tieto textové, kontextové a teleologické prvky je potrebné ďalej spresniť, za akých podmienok súdne konanie vedené v neprítomnosti spadá pod jednu zo situácií uvedených v článku 8 ods. 2 smernice 2016/343, a to situáciu, v ktorej sa dotknutá osoba konkludentne, avšak jednoznačne vzdala práva byť prítomný na súdnom konaní z dôvodu, že sa nedostavila na pojednávanie, hoci sa má považovať za osobu, ktorá bola „včas informovaná o súdnom konaní“ a je buď zastúpená splnomocneným obhajcom, alebo poučená o dôsledkoch neúčasti.

- 39 Pokiaľ ide o informovanie týkajúce sa súdneho konania, z odôvodnenia 36 smernice 2016/343 vyplýva, že normotvorca Únie mal v úmysle považovať dotknutú osobu za riadne informovanú, ak bola včas „predvolaná osobne“ alebo „iným spôsobom, pričom jej bola doručená úradná informácia o čase a mieste konania, tak, že sa mohla o [ňom] dozvedieť“.
- 40 Z tohto odôvodnenia tiež vyplýva, že podľa tohto normotvorcu informovať dotknutú osobu o dôsledkoch neúčasti na konaní znamená najmä to, že táto osoba je včas informovaná o tom, „že za jej neúčasti na súdnom konaní možno vyniesť rozhodnutie“.
- 41 V dôsledku toho prináleží vnútroštátnemu súdu, ktorý má preskúmať, či sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 smernice 2016/343, aby overil, či bol dotknutej osobe vydaný úradný dokument, ktorý jednoznačne uvádza dátum a miesto konania, a v prípade, že nie je zastúpená splnomocneným obhajcom, dôsledky prípadnej neúčasti na súdnom konaní.
- 42 Okrem toho tomuto súdu prináleží overiť, či tento dokument bol oznámený včas, teda v dostatočnom časovom odstupe od stanoveného dátumu súdneho konania, aby sa dotknutá osoba mohla účinne pripraviť na svoju obhajobu, ak sa rozhodne zúčastniť na súdnom konaní.
- 43 Na účely týchto overení sa uvedený súd môže opierať o spôsoby predvolania na súdne konanie, ktoré sú stanovené vo vnútroštátnom práve. V tejto súvislosti treba pripomenúť, že jediným cieľom smernice 2016/343 je stanoviť spoločné minimálne pravidlá, a preto neposkytuje komplexnú harmonizáciu trestného konania [pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 28. novembra 2019, Specializirana prokuratura, C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024, bod 28, a z 13. februára 2020, Specializirana prokuratura (Pojednávane v neprítomnosti obvinenej osoby), C-688/18, EU:C:2020:94, bod 30]. Takáto úprava podľa vnútroštátneho práva však nemôže ohroziť účel tejto smernice, ktorým je zabezpečiť spravodlivý proces, a tým umožniť dotknutej osobe zúčastniť sa na súdnom konaní, z čoho vyplýva možnosť pripraviť si svoju obhajobu [pozri analogicky rozsudok z 23. novembra 2021, IS (Nezákonnosť uznesenia o podaní návrhu na začatie prejudiciálneho konania), C-564/19, EU:C:2021:949, bod 128].
- 44 Ak dotknutej osobe nebol doručený úradný dokument uvedený v bode 41 tohto rozsudku, môže byť táto osoba napriek tomu, ako vyplýva z odôvodnenia 39 smernice 2016/343, predmetom vykonateľného rozhodnutia vydaného v neprítomnosti.
- 45 Ako sa navyše uvádza v tomto odôvodnení, právo na nové súdne konanie v zmysle článku 9 tejto smernice sa tejto osobe musí priznať, ak nie sú splnené podmienky stanovené v článku 8 ods. 2 uvedenej smernice.
- 46 V dôsledku toho obvinené osoby, ktoré sú na úteku, spadajú pod hypotézu stanovenú v článku 8 ods. 4 smernice 2016/343, pokiaľ nie sú splnené podmienky uvedené v článku 8 ods. 2 tejto smernice.
- 47 Táto smernica preto bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá vylučuje právo na nové súdne konanie len z dôvodu, že dotknutá osoba je na úteku a orgánom sa ju nepodarilo nájsť.
- 48 Len ak existujú presné a objektívne skutočnosti o tom, že dotknutá osoba, hoci bola oficiálne informovaná o tom, že je obvinená zo spáchania trestného činu, a teda vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, sa úmyselne vyhýba oficiálnemu získaniu informácií týkajúcich sa dátumu a miesta súdneho konania, možno mať za to, že táto osoba bola o súdnom konaní informovaná a že sa dobrovoľne a jednoznačne vzdala svojho práva byť prítomný na ňom, avšak

s výhradou osobitných potrieb zraniteľných osôb uvedených v odôvodneniach 42 a 43 smernice 2016/343. Situácia takejto osoby, ktorá získala dostatočné informácie, aby vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, a ktorá úmyselným konaním a s cieľom vyhnúť sa spravodlivosti zabránila orgánom, aby ju o tomto konaní včas oficiálne informovali prostredníctvom dokumentu uvedeného v bode 41 tohto rozsudku, tak spadá pod hypotézu stanovenú v článku 8 ods. 2 tejto smernice.

- 49 Existenciu takýchto presných a objektívnych skutočností možno konštatovať napríklad vtedy, keď dotknutá osoba zámerne poskytla vnútroštátnym orgánom príslušným v trestných veciach nesprávnu adresu alebo sa už nenachádza na adrese, ktorú poskytla.
- 50 Výklad článku 8 ods. 2 smernice 2016/343 uvedený vyššie podporuje odôvodnenie 38 tejto smernice, podľa ktorého pri zvažovaní, či je spôsob poskytnutia informácie postačujúci na to, aby sa zabezpečila vedomosť dotknutej osoby o konaní, je potrebné venovať osobitnú pozornosť jednak snahe orgánov verejnej moci informovať dotknutú osobu a jednak snahe dotknutej osoby získať uvedené informácie.
- 51 Tento výklad navyše rešpektuje právo na spravodlivý proces uvedené v odôvodnení 47 smernice 2016/343 a stanovené v článku 47 druhom a treťom odseku, ako aj v článku 48 Charty, ktoré, ako vyplýva z vysvetliviek k Charte základných práv (Ú. v. EÚ C 303, 2007, s. 17), zodpovedajú článku 6 EDLP [pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. februára 2020, Specializirana prokuratura (Pojednávanie v neprítomnosti obvinenej osoby), C-688/18, EU:C:2020:94, body 34 a 35].
- 52 Ako totiž vyplýva z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ani znenie ani zmysel článku 6 EDLP nebránia osobe, aby sa výslovne alebo konkludentne z vlastnej vôle vzdala záruk spravodlivého procesu. Vzdanie sa práva zúčastniť sa na pojednávaní sa musí jednoznačne preukázať a musí byť sprevádzané minimálnymi zárukami zodpovedajúcimi jeho závažnosti. Navyše nesmie brániť žiadnemu dôležitému verejnemu záujmu (ESLP, 1. marca 2006, Sejdovic v. Taliansko, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, bod 86, ako aj ESLP, 13. marca 2018, Vilches Coronado a i. v. Španielsko, CE:ECHR:2018:0313JUD005551714, bod 36).
- 53 Z tejto judikatúry najmä vyplýva, že takéto vzdanie možno konštatovať, ak sa preukáže, že obvinená osoba je informovaná o tom, že sa proti nej vedie trestné konanie, že pozná povahu, ako aj dôvod obžaloby, a že nemá v úmysle sa zúčastniť na konaní alebo sa chce vyhnúť trestnému stíhaniu (pozri najmä rozsudok ESLP, 1. marca 2006, Sejdovic v. Taliansko, CE:ECHR:2006:0301JUD005658100, § 99, a ESLP, 23. mája 2006, Kounov v. Bulharsko, CE:ECHR:2006:0523JUD002437902, § 48). Takýto úmysel možno konštatovať najmä vtedy, keď predvolanie na pojednávanie nemohlo byť odovzdané z dôvodu zmeny adresy, ktorú obvinený príslušným orgánom neoznámil. V takom prípade sa dotknutá osoba nemôže dovolávať práva na nové súdne konanie (pozri v tomto zmysle rozsudok ESLP, 26. januára 2017, Lena Atanasova v. Bulharsko, CE:ECHR:2017:0126JUD005200907, § 52).
- 54 V prejednávanej veci vzhľadom na výklad článku 8 ods. 2 smernice 2016/343 vyplývajúci z vyššie uvedených úvah prináleží vnútroštátnemu súdu, s cieľom určiť, či IR má mať právo na nové súdne konanie alebo iný zákonný opravný prostriedok umožňujúci nové posúdenie skutkovej podstaty veci, aby preskúmal, či bol tento účastník konania včas informovaný o súdnom konaní, a v prípade, že nebol zastúpený splnomocneným obhajcom, o dôsledkoch neúčasti, a či sa konkludentne, avšak jednoznačne vzdal svojho práva byť prítomný na súdnom konaní.

- 55 V tejto súvislosti treba spresniť, že preskúmanie situácie, o ktorú ide vo veci samej, by mohlo spadať pod hypotézu uvedenú v článku 8 ods. 2 písm. a) tejto smernice.
- 56 Z návrhu na začatie prejudiciálneho konania totiž vyplýva, že obhajca IR ustanovený *ex offio* nebol nikdy v kontakte s IR, ktorý sa k vymenovaniu tohto obhajcu ani nevyjadril. Za týchto okolností sa tento obhajca nemôže považovať za „splnomocneného“ v zmysle článku 8 ods. 2 písm. b) smernice 2016/343 zo strany IR, čo prináleží overiť vnútroštátnemu súdu vzhľadom na podmienky stanovené vnútroštátnym právom. Ako vyplýva z odôvodnenia 37 tejto smernice, existencia „splnomocnenia“ v zmysle tejto smernice totiž vyžaduje, aby dotknutá osoba sama splnomocnila obhajcu, prípadne obhajcu ustanoveného *ex offio*, aby ju zastupoval.
- 57 Napokon treba uviesť, že zo spisového materiálu predloženého Súdnemu dvoru vyplýva, že pôvodná obžaloba, ktorá bola osobne doručená IR, bola zrušená. Nová obžaloba, na základe ktorej sa v súčasnosti vedie súdne konanie v neprítomnosti, nebola osobne doručená, pretože IR bez toho, aby o tom informoval príslušné orgány, opustil na vopred neurčitý čas miesto, ktorého adresu uviedol po doručení pôvodnej obžaloby a ktoré označil za miesto, na ktorom ho možno kontaktovať.
- 58 V návrhu na začatie prejudiciálneho konania sa neuvádza, či povaha a dôvod obvinenia voči IR, tak ako sú uvedené v novej obžalobe, vrátane právnej kvalifikácie skutkov uvedených v obžalobe, zodpovedajú tým, ktoré boli uvedené v pôvodnej obžalobe. V tomto návrhu nie je spresnené ani to, či bolo potrebné oznámiť novú obžalobu len preto, že pôvodná obžaloba mala formálne nedostatky. Ak by vnútroštátny súd zistil, že obsah novej obžaloby zodpovedá pôvodnej obžalobe a že táto nová obžaloba, hoci ju nebolo možné doručiť IR osobne, bola zaslaná a doručená na adresu, ktorú IR oznámil vyšetrovacím orgánom po doručení pôvodnej obžaloby, môžu takéto okolnosti predstavovať presné a objektívne skutočnosti, ktoré by umožnili dospieť k záveru, že IR, po tom, ako bol v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2012/13/EÚ z 22. mája 2012 o práve na informácie v trestnom konaní (Ú. v. EÚ L 142, 2012, s. 1) informovaný o povahe a dôvode obvinenia proti nemu, a teda o skutočnosti, že sa proti nemu bude viesť súdne konanie, opustením adresy, ktorú oznámil orgánom, s úmyslom vyhnúť sa výkonu spravodlivosti, zabránil orgánom, aby ho oficiálne informovali o vedení tohto súdneho konania. Vnútroštátnemu súdu však prináleží vykonať v tejto súvislosti všetky overenia s ohľadom na všetky okolnosti konania vo veci samej.
- 59 Zo všetkých predchádzajúcich úvah vyplýva, že na položené otázky treba odpovedať tak, že články 8 a 9 smernice 2016/343 sa majú vykladať v tom zmysle, že obvinená osoba, ktorú sa príslušným vnútroštátnym orgánom napriek ich primeranému úsiliu nepodarilo nájsť a ktorej tieto orgány v dôsledku toho neposkytli informácie týkajúce sa konania vedeného proti nej, môže byť súdená a prípadne odsúdená v neprítomnosti, ale v takom prípade musí mať v zásade po oznámení tohto odsudzujúceho rozsudku možnosť priamo využiť právo priznané touto smernicou na obnovu konania alebo na prístup k rovnocennému opravnému prostriedku, ktorý by viedol k novému preskúmaniu skutkovej podstaty veci v jej prítomnosti. Toto právo však možno uvedenej osobe odoprieť, ak na základe presných a objektívnych skutočností vyplýva, že táto osoba získala dostatočné informácie na to, aby vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, a ktorá úmyselným konaním a s cieľom vyhnúť sa spravodlivosti zabránila orgánom, aby ju o tomto konaní oficiálne informovali.

O trovách

- 60 Vzhľadom na to, že konanie má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

Články 8 a 9 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/343 z 9. marca 2016 o posilnení určitých aspektov prezumpcie nevinoty a práva byť prítomný na konaní pred súdom v trestnom konaní sa majú vykladať v tom zmysle, že obvinená osoba, ktorú sa príslušným vnútroštátnym orgánom napriek ich primeranému úsiliu nepodarilo nájsť a ktorej tieto orgány v dôsledku toho neposkytli informácie týkajúce sa konania vedeného proti nej, môže byť súdená a prípadne odsúdená v neprítomnosti, ale v takom prípade musí mať v zásade po oznámení tohto odsudzujúceho rozsudku možnosť priamo využiť právo priznané touto smernicou na obnovu konania alebo na prístup k rovnocennému opravnému prostriedku, ktorý by viedol k novému preskúmaniu skutkovej podstaty veci v jej prítomnosti. Toto právo však možno uvedenej osobe odoprieť, ak na základe presných a objektívnych skutočností vyplýva, že táto osoba získala dostatočné informácie na to, aby vedela, že sa proti nej bude viesť súdne konanie, a ktorá úmyselným konaním a s cieľom vyhnúť sa spravodlivosti zabránila orgánom, aby ju o tomto konaní oficiálne informovali.

Podpisy